

21.10.23

sobota, 19.00
NFM, Sala Czerwona

Koncert z okazji Święta Reformacji

Marzena Michałowska – sopran

Magdalena Karolak – obój

Sulamita Ślubowska – I skrzypce

Victoria Melik – II skrzypce

Piotr Chrupek – altówka

Jarosław Thiel – wiolonczela, kierownictwo artystyczne
Wrocławskiej Orkiestry Barokowej

Janusz Musiał – kontrabas

Marcin Szelest – pozytyw organowy, klawesyn

Program:

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Ich bin vergnügt mit meinem Glücke – kantata BWV 84 [15']

I. *Ich bin vergnügt mit meinem Glücke*

II. *Gott ist mir ja nichts schuldig*

III. *Ich esse mit Freuden mein wenig Brot*

IV. *Im Schweiß meines Angesichts*

V. *Ich leb indes in dir vergnügt*

III *Suita orkiestrowa D-dur* BWV 1068 (wersja na smyczki i b.c.) [20']

I. *Ouverture*

II. *Air*

III. *Gavotte I, II*

IV. *Bourrée*

V. *Gigue*

Johann Gottlieb Goldberg (ok. 1727–1756)

Sonata C-dur na dwoje skrzypiec i basso continuo [10']

I. *Adagio*

II. *Alla breva*

III. *Largo*

IV. *Gigue*

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Mein Herze schwimmt im Blut – kantata BWV 199 [25']

I. *Mein Herze schwimmt im Blut*

II. *Stumme Seufzer, stille Klagen*

III. *Doch Gott muss mir genädig sein*

IV. *Tiefgebückt und voller Reue*

V. *Auf diese Schmerzensreue*

VI. *Ich, dein betrübtes Kind*

VII. *Ich lege mich in diese Wunden*

VIII. *Wie freudig ist mein Herz*

Święto Reformacji obchodzone przez kościoły protestanckie 31 października upamiętnia ogłoszenie przez Marcina Lutra dziewięćdziesięciu pięciu tez, które pięć wieków temu zainicjowało w Europie społeczną i polityczną rewolucję. Świętowanie w rocznicę dnia, w którym według relacji Filipa Melanctona w 1517 roku niemiecki augustinianin miał wywiesić swój manifest na drzwiach kościoła zamkowego w Wittenberdze, miało swoje początki już w 1667 roku. Johanna Sebastiana Bacha okrążyła, dwusetna rocznica tych wypadków zastała w Weimarze, gdzie być może z winy napiętych relacji z księciem Wilhelmem Ernestem nie włączył się jako kompozytor w uroczyste świętowanie na dworze (niedługo potem został nawet przez feudała na krótko uwięziony). Już w okresie pobytu w Lipsku Bach angażował się w obchody Święta Reformacji i skomponował na tę okazję dwie kantaty – *Ein feste Burg ist unser Gott* BWV 80 z ok. 1724 roku oraz *Gott, der Herr, ist Sonn und Schild* BWV 79 z 1725.

Upamiętniając pięćset szóstą rocznicę przełomowego buntu, instrumentalści Wrocławskiej Orkiestry Barokowej po nie jednak nie sięgną. Koncert otworzy nieco późniejsza skomponowana przez Bacha kantata *Ich bin vergnügt mit meinem Glücke* (Kontent jestem z losu mego). Jest to jeden z niewielu utworów, które sam twórca zaklasyfikował do tego gatunku. Przeznaczona była na dziewiątą niedzielę przed Wielkanocą – pierwotnie 9 lutego 1727 roku. Skromne założenia obsadowe utworu sprawiły, że wysnuto niegdyś nieprawdziwą hipotezę, jakoby miał on być przeznaczony do domowego muzykowania, a partię sopranu kompozytor pisał z myślą o swojej żonie – Annie Magdalenie. Dzieło zbudowane jest z dwóch sopranowych arii, dwóch recytatywów i finałowego chorału. Jego tekst w większej części wyszedł spod pióra

Picandera. Nawiązuje do odczytywanego podczas nabożeństwa, na którym miano wykonywać kantatę, fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza zawierającego przypowieść o robotnikach w winnicy. Interpretuje go jednak w oryginalny sposób – jako pochwałę skromności i wdzięczności, niekoniecznie jako sposób na przekazanie wizji bożej sprawiedliwości w perspektywie czysto eschatologicznej. Kończący kantatę fragment chorałowy to dwunasta zwrotka pieśni niemieckiej poetki arystokratki Amilie Juliane von Schwarzburg-Rudolstadt. Po pogodzeniu się ze swoim losem, podmiot wyraża wprost gotowość na śmierć.

Kolejne dzieło, *Suita orkiestrowa* BWV 1068, należy do świeckich utworów pisanych przez Niemca z myślą o prezentacji ich podczas cotygodniowych publicznych koncertów w kawiarni Gottfrieda Zimmermanna. Bach napisał na potrzeby występującego tam zespołu Collegium Musicum cztery takie oparte na wzorcach francuskich suit. Najwcześniejsze rękopisy tej skatalogowanej jako trzecia pochodzą z około 1730 roku. Do niedawna dzieło to grano zazwyczaj w pełnej przepychu obsadzie z obojami, trąbkami i kotłami. Muzycy Wrocławskiej Orkiestry Barokowej – zgodnie z sugestią Joshui Rifkina, który uważał, że w wykonaniach jego pierwotnej wersji instrumenty te nie brały udziału – zagrają je w obsadzie zredukowanej do instrumentów smyczkowych i basso continuo. Nie tylko będą przez to wierni historycznej praktyce, ale uzyskają również bardziej przejrzystą i elegancką muzyczną fakturę. Suitę otwiera rozbudowana typowo francuska, a więc dwuczęściowa – z podniosłym wstępem i szybką częścią fugowaną – *Uwertura*. Usłyszemy następnie wspaniałą Arię z piękną linią melodyczną rozpiętą nad pulsującym basem. Część ta funkcjonuje w repertuarach koncertowych oddzielnie, jako tzw. *Aria na strunie G*, w dziewiętnastowiecznej aranżacji Augusta Wilhelma. W takiej postaci jest to jeden z najśłynniejszych utworów Bacha. Pozostałe trzy części suit to tańce: zebrane w parę *Gawoty*, najbardziej energiczne *Bourrée* oraz finałowy *Gigue*.

Sonata C-dur na dwoje skrzypiec i basso continuo, mimo przypisania jej numeru katalogowego Bach-Werke-Verzeichnis, w rzeczywistości jest kompozycją ucznia Bacha – klawesynisty Johanna Gottlieba Goldberga. Przeszedł on do historii jako ten, który jako pierwszy wykonywać miał cykl wariacji nazwanych od jego nazwiska *Goldbergowskimi*. *Sonata C-dur* nie została skomponowana przez Bacha, być może została przez niego poprawiona – tłumaczyłoby to fakt, że jest napisana tak zręcznie, że udało jej się dostać do katalogu mistrza. Wzorowana jest na włoskich sonatach kościelnych – tzw. sonatach „da chiesa”. Ma zatem cztery części. Pierwsza – *Adagio* –

ma patetyczny charakter i kształtowana jest imitacyjnie. Ogniwu drugie to żwawa potrójna fuga. W części trzeciej mamy powolny kanon. W finale, tak jak w suicie, która zabrzmiała wcześniej, odnajdziemy stylizowany taniec – *Gigue*.

Cały koncert zamknie kolejna Bachowska kantata – *Mein Herze schwimmt im Blut* (*Serce pływa mi od krwi*) na jedenastą niedzielę po święcie Trójcy Świętej. Pierwsze wykonanie dzieła miało miejsce nie w Lipsku, jak w przypadku *Ich bin vergnügt mit meinem Glücke*, a w Weimarze 12 sierpnia 1714 roku. Bach pokazuje w niej mistrzostwo, uzyskując imponującą różnorodność form i pomysłów, przy wykorzystaniu ograniczonych środków wykonawczych. Luterkański chorał znalazł tu swoje miejsce jedynie w szóstej części – jest to zwrotka zaczerpnięta z hymnu Johanna Heermanna *Wo soll ich fliehen hin*. Tekst utworu zaczerpnięty oprócz tego ze zbioru poezji dewocyjnych *Gottgefälliges Kirchen-Opffer* Georga Christiana Lehmsa mówi o skrusze grzesznika i nadziei na Boże przebaczenie. *Gdy Pan i Mistrz nasz Jezus Chrystus rzecze: „pokutujcie”, to chce, aby całe życie wiernych było nieustanną pokutą* – brzmiała przecież pierwsza teza Lutra. Radość przebaczenia będąca owocem żalu Bach wyraża puentującą utwór krótką arią w rytmach tanecznych. W tej postaci podczas koncertu po raz kolejny powróci niezwykle, jak widać, popularny w epoce baroku i lubiany przez kompozytora *gigue*.

Barnaba Matusz

NFM.WROCLAW.PL

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

**DOLNY
ŚLĄSK**

Mecenas NFM:

Mecenas Edukacji NFM:

Partner strategiczny NFM:

Partnerzy NFM:

FANUC

MAM 25 LAT

**DOLNY
ŚLĄSK**